

**Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta**

**Téma: Analýza strategických, rozvojových a programových dokumentů
statutárního města Brna**
(seminární práce do předmětu Veřejná správa)

V Brně dne 25. dubna 2004

Jan Slaviček

Veřejná správa

Analýza strategických, rozvojových a programových dokumentů Statutárního města Brna

Obce se chovají jako každé jiné subjekty, tedy mimo jiné se rozhodují o tom, jakým způsobem budou použity prostředky, které tvoří součást jejich příjmů. Tato činnost, kdy směřují veřejné prostředky do různých aktivit, zabezpečujících stabilitu a trvalý rozvoj měst, je blízka chování podnikajících osob. Jejich použití ovlivňuje nejen samotnou obec, ale vlastně i širší okolí. Obce však musí sledovat nejen svůj ekonomický vývoj, ale stará se i o ty záležitosti, které soukromý sektor neřeší, nebo jen částečně.

Aby obce jako právnické subjekty mohli veřejně lépe a hospodárněji působit, stanovují řadu dokumentů, strategií a koncepcí, které slouží k vytyčení cílů, charakteristice minulých, současných a budoucích faktorů, které stanovují řadu podmínek a limitů atd..

Podobně jako podnikatel před zahájením své činnosti vypracovává podnikatelský záměr, i obce postupují obdobně. Statutární město Brno má svůj rozvojový program – Strategie pro Brno, které bylo schválené Zastupitelstvem města Brna. Jedná se vlastně o dokument dlouhodobého charakteru. Jiným dlouhodobým dokumentem je i Územní plán města Brna, který má být svojí povahou hmatatelným a závazným pramenem pro jakýkoliv věcný rozvoj ve městě.

Další koncepce a dokumenty jsou stanoveny v rámci jednotlivých odborů a lze říci, že jsou odrazem politických preferencí, tudíž krátkodobější povahy (je možný i dlouhodobý charakter).

Rozvojové programy: **Strategie pro Brno**

Cílem Strategie pro Brno je stanovení dlouhodobé vize rozvoje města, včetně dílčích záměrů a cílů. Výsledkem procesu by měla být shoda na společných představách o budoucnosti Brna a jejich přenesení do dlouhodobého rozvojového dokumentu.

Příprava Strategie pro Brno by měla být procesem otevřeným, který umožní zapojení širokého spektra odborných i veřejných subjektů, koordinaci jejich dílčích koncepcí a v neposlední řadě i efektivní zpětnou vazbu.

Strategický plán města je zastřešující koncepcí, která vytváří rámec pro směřování dílčích sektorových politik a programů. Vzniká jako výsledek procesu založeného na dialogu mezi spektrem městských subjektů a skupin. Výsledkem dialogu je dohoda o definovaných cílech. Strategický plán je základem proaktivního rozhodování ve střednědobém až dlouhodobém horizontu, tj. 15 až 20 let. Přitom jsou zohledňovány vlivy vnějších trendů i vnitřní potenciál a limity města. Nastavený systém monitoringu a hodnocení strategického plánu umožňuje cyklické opakování plánovacího procesu a je podmínkou udržování „živého“ dokumentu.

V jeho rámci se řeší: aspekty rozvoje města, vnitřní rozvojový potenciál, vyvozuje roli města ve střeoevropském geografickém a ekonomickém prostoru, poskytuje přehled dlouhodobých rozvojových linií města, významným podkladem pro komunikaci a spolupráci mezi městem a evropskými, národními či regionálními strukturami, formuluje vizi města široké veřejnosti.

Strategie pro Brno je rámcovým společenským zadáním územního plánu definujícím žádoucí socio-ekonomický rozvoj města.

Struktura Strategie pro Brno:

1. etapa: diagnostická – zahrnuje zpracování vstupních analýz (Profil města), jejich interpretaci (Analýza SWOT), částečně vytyčení dlouhodobě platných cílových stavů (Strategická vize).

2. etapa: formulační – obsahuje výběr hlavních strategických linií (Strategické záměry) a jejich rozpracování do dílčích cílů (Programové cíle).

Mimo strukturu strategického plánu stojí dokument **Rozvojové scénáře**, kde jsou nastíněny variantní scénáře rozvoje města dle různé priority záměrů a cílů, dále pak podkladové studie **Obchod a město** a **Vybrané sociální a demografické charakteristiky městských částí Brna**.

Dokument **Strategické záměry a programové cíle** je těžištěm souboru strategického plánu rozvoje města Brna – Strategie pro Brno. Tyto určují žádoucí směry rozvoje města a svým pojetím respektují hranici mezi ideálním vývojem města a reálnými předpoklady.

Koordinací prací na Strategii pro Brno byl pověřen manažer rozvoje města. Veškeré práce spojené s přípravou Strategie pro Brno (vyhledávání, aktualizace podkladů, příprava konceptů materiálů k připomínkování, kontakt s oslovenými odbory a externími subjekty, vedení diskusních jednání atd.) byly vykonávány společně s referátem společenských východisek ÚHA MMB.

Na konzultačním a posléze pracovní-expertním zapojení především odborné veřejnosti včetně odborů MMB a ÚMČ byl postaven celý systém práce Strategie pro Brno (cca 100 subjektů).

V oddíle B tohoto dokumentu je rozpracován profil města a srovnání se stejně velkými (dle počtu obyvatel) evropskými městy. Profilem je míněna geografická poloha města, konkurenceschopné aktivity s ostatními městy, dopravní situace, institucionální hledisko (soudy apod.), aglomerace, členění města a systém veřejné správy ve městě, ekonomická činnost města (podíly ve společnostech – např. DpmB, a. s.), ekonomická stránka financování města, výsledky voleb do zastupitelstva, komunikace s občany. Součástí je nadále ekonomie města na základě postavení soukromého sektoru (zahraniční investice, obchod, vzdělání, cestovní ruch, zaměstnanost), postavení dopravy, stav inženýrských sítí (teplo, pitná voda), prostorový rozvoj řešený Územním plánem města Brna schváleným v roce 1994 Zastupitelstvem města Brna plus současné projekty (průmyslové zóny – Jižní Centrum, Přestavba železničního uzlu Brno, Český technologický park, Univerzitní kampus Bohunice, Černovická terasa). Velmi důležitou částí je přehled o počtu a vývoji obyvatelstva ve městě, bydlení, životní úrovni a kvalitě života, kultuře a volném času.

V oddíle C je řešena SWAT analýza z hlediska perspektiv a prosperity, fungování a bydlení.

Oddíl D pojednává o Strategické vizi, tedy co má Brno dosáhnout v jednotlivých částech Profilu, aby tak byly odstraněny slabé stránky zjištěné SWAT analýzou.

Oddíl E popisuje ve Strategických záměrech a programových cílech způsoby, jakým by mělo město dosáhnout pozitivních cílů.

Územní plán města Brna (ÚPMB) byl schválen Zastupitelstvem města Brna v roce 1994 a v současnosti je připravován nový. Stavební zákon označuje územní plán jako základní koncepční dokument pro územní rozvoj obce. Zpracovává se buď pro celé území obce nebo pro více obcí nebo jen pro určité části obce. Má svoji textovou a grafickou část. Např. stanovuje funkční využití území apod.

Tento dokument představuje jakousi formu vývoje města a je neustále aktualizován. Na druhou stranu je pro všechny závazný. Svého významu však dosahuje tehdy, pokud je co nejméně aktualizován a pokud je sladěn s územními plány okolních obcí. Například je vytýkáno městu Brnu jeho časté aktualizování a mnoho dodatků na rozdíl od územních plánů západoevropských měst. Toto může být zkruseno i tím, že ÚPMB stanovuje širší limity a podmínky rozvoje a výstavby.

Programové prohlášení Rady města Brna pro volební období 2002-2006:

Tento dokument vychází ze zpracované Strategie pro Brno. Není a nemůže být výčtem všech kroků, které pro rozvoj města hodlá Rada města Brna učinit. Jde o vytyčení priorit a hlavních

cílů, kterých chce rada dosáhnout. Řada úkolů a výzev trvá z předchozích období, chce však reagovat i na aktuální potřeby a dlouhodobé záměry. Za prvořadý předpoklad hospodářského rozvoje města je považováno oživení a růst ekonomiky . Dokument popisuje rozvoj města, dopravu, bezpečnost a pořádek, zdravotnictví, školství, kulturu, finance, sociální péči a ŽP.

Dalšími pracemi, které určitým způsobem podmiňují další rozvoj města Brna:

- **Analýza úvěrové spolehlivosti města Brna**, která je každoročně vyhotovována dvěma soukromými společnostmi – Standard and Poor's a Moody's. Tato analýza zkoumá hospodaření města s financemi a míru zadluženosti a schodkovosti. Tyto výsledky mají pak vliv mimo jiné na případné půjčky a s nimi spojené úrokové míry.
- **Informační strategie města Brna** - účelem nového zpracování dokumentu Informační strategie města Brna je určení společné cesty při budování uceleného informačního systému města na několik nejbližších let v souladu s požadavky na efektivní řízení a správu města. Dokument Informační strategie města Brna popisuje ve čtyřech hlavních kapitolách dosavadní vývoj informačního systému ve městě, současný stav informatiky, základní cíle a vize v budování uceleného IS města a kroky nutné k dosažení těchto cílů.
- **Marketingová studie cestovního ruchu města Brna** – na základě zadání Magistrátu města Brna má tato studie hledat možnosti optimálního rozvoje cestovního ruchu ve městě Brně . Dále má být přínosem pro nastartování procesu investic soukromými subjekty do rozvoje cestovního ruchu. Hlavním bodem je tvorba dlouhodobé strategie a plánu činnosti pro rozvoj cestovního ruchu města. Základním principem při zpracování dílčích výstupů studie byla jejich realizovatelnost v praxi a návaznost na strategická doporučení definovaná v projektu Rozvoj turistiky na jižní Moravě pro Jihomoravský kraj. Studie řeší i území blízkého okolí Brna, které má vliv na cestovní ruch ve městě (např. Brněnská přehrada, Slavkovské bojiště apod.).
- **Rozpočet města Brna a Rozpočtový výhled statutárního města Brna 2005 – 2014**

Nyní jsou uvedeny ty dokumenty, které mají krátkodobý charakter a jsou výsledkem činnosti odborů Magistrátu města Brna:

Na úseku Odboru školství mládeže a tělovýchovy byly zpracovány **Koncepce školství v působnosti města Brna** a **Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu v letech 1999 – 2005**.

V **Koncepci školství v působnosti města Brna** shrnuje počet mateřských a základních škol, jejichž je zřizovatelem, a nadále zdůrazňuje požadavek výstavby těchto zařízení v těch městských částech (MČ), kde buď je těchto nedostatek, nebo se předpokládá, že v následujících letech dojde v určitých MČ k nárůstu počtu obyvatel. Na území města Brna se také začíná objevovat disproporce mezi počtem dětí, využitelností škol a požadavky na novou výstavbu. Tento materiál si klade za cíl stanovit výhled a strategii do roku 2004 tak, aby bylo možno zodpovědně rozhodovat o co nejefektivnějším využití finančních zdrojů v rozpočtu města Brna, které jsou investovány do školství. Navíc je na závěr této koncepce navrženo doporučení k harmonizaci optima (např. redukce mateřských škol).

Koncepce města Brna v oblasti tělovýchovy a sportu popisuje současný stav v tělovýchově v městě Brně a odvolává se na dosažené úspěchy a význam této oblasti. Snahou této koncepce je navrhnout kroky, které by mělo město Brno učinit, aby se situace v brněnské tělovýchově a sportu postupnými kroky zlepšovala. Město Brno přitom počítá s pravidelnou aktualizací této koncepce (každé 2-3 roky) tak, aby bylo možné reagovat na vývoj v oblasti tělovýchovy a sportu a deklarovat záměry města vždy s předstihem 5-6 let.

Bytový odbor zpracoval v roce 2001 dokument s názvem **Strategie bydlení města Brna**.

Strategie bydlení města Brna je koncepčním materiálem, který má napomoci řešení současné bytové situace obyvatel města. Popisuje vizi rozvoje bydlení v Brně a kroky, které jsou

nezbytné pro zlepšování kvality bydlení. Je nástrojem řešeným z úrovně města a současně ve vztahu k městským částem. Je určen politické reprezentaci města i městských částí a všem ostatním zúčastněným stranám pro usnadnění rozhodování o změnách vedoucích ke zlepšení situace v oblasti bydlení. Obsahem dokumentu je koncepce bydlení v horizontu deseti let, sestavená na základě analýzy současných hlavních trendů ve vývoji bydlení a navrhuje řešení zásadních problémů souvisejících s bydlením v Brně. Navazuje na Generel bydlení města Brna zpracovaný v roce 1997 a pravidelně aktualizovaný. Strategie popisuje ambice, překážky (jako dlužníci a černý trh s byty), cíle a priority města Brna z bytového hlediska, rozvádí i SWOT analýzu a zajímá se i bydlením typu domů s pečovatelskou službou.

Generel bydlení města Brna vychází z koncepce bytové politiky zpracované vládou ČR, kde se jedná o podporu výstavby bytového fondu (byty, DPS apod.), hypoték a stavebního spoření, sociálního bydlení, daňových úlev atd. V samotné části, týkající se konkrétně problematiky bydlení v Brně, jsou zpracovány podmínky rozvoje bydlení na základě ekonomických ukazatelů města, demografického vývoje obyvatelstva, vývoje jejich příjmů a k nim vztahující se sociální dávky, vývoj životních nákladů ve městě apod. Generel odkazuje na mnohé dokumenty, ze kterých je právě pro problematiku bydlení čerpáno (např. Strategie pro Brno, Strategie bydlení města Brna). Neméně je věnována pozornost i specifickým skupinám obyvatel (SOS vesničky pro opuštěné děti, azylové domy apod.). Velká část je dána popisu bytovému fondu a struktuře jeho vlastnictví, dále rozvojovým oblastem k bytové zástavbě včetně regenerace panelových sídlišť. Problematika financování je zařazena do samostatné kapitoly (nájemné, z rozpočtu města, z Fondu bytové výstavby apod.) spolu s trhem s byty (čili jeho vývoj a vliv poptávky po menších bytech). Významným odkazem je část pojednávající o Územním plánu města Brna. Zde je možné sledovat rozvoj zastavovaného území v Brně, jeho hustotu a intenzitu a návrh územního plánu (např. bydlení v centru města, využití stávajících možností k bydlení, sestavení **Katalogu ploch pro bydlení** pro investory jako nástroj Územně plánovací dokumentace) za využití Územního generelu bydlení, který bude po zpracování sloužit jako podklad pro vybudování nového Územního plánu města Brna.

Odbor sociální péče vyhotovil a v roce 1997 Zastupitelstvo města Brna přijalo **Koncepci rozvoje sociální péče ve městě Brně pro období 1997 – 2000**. Tato koncepce představovala první návrh na dlouhodobější orientaci sociální péče v městě Brně a první pokus o ucelenější analýzu a popis sociální situace v Brně. Protože platnost této koncepce již vypršela, byla zpracována **Koncepce rozvoje sociální pomoci v Brně** pro další čtyřleté období, navazující na její záměry a výsledky. Koncepce má být pokusem o komunitní plán, který by se měl dle návrhu zákona o sociálních službách stát v příštích letech standardním nástrojem rozvoje sociální péče. Cílem Koncepce jsou, na základě provedených analýz stávajících dostupných zdrojů, současných potřeb, nedostatků a problémů, doporučené způsoby jejich řešení a priority dalšího rozvoje sociální péče ve městě. Nadále je v Koncepci popsán systém sociální péče v Brně (sociální pomoc, sociální služby) a cílové skupiny, kterých se tento Koncept týká. Toto doplňuje i sociálně demografický vývoj a trendy v nezaměstnanosti, organizace péče, stav národnostních menšin. Nedílnou součástí je stanovení cílů zlepšení a zdroje sociální péče (finanční, personální).

Odbor zdravotnictví navrhnul ve smyslu vyhl. č. 242/1991 Sb. o soustavě zdravotnických zařízení zřizovaných okresními úřady a obcemi rajonizaci lůžkové péče na území města Brna. Jde vlastně o spádovost dvou fakultních a ostatních nemocnic pro MČ v Brně z hlediska různých medicínských oborů (interna, chirurgie apod.).

Na úseku Odboru dopravy byl pro Ministerstvo dopravy a spojů, a de facto i pro celé okolí Brněnska včetně statutárního města Brna, zpracován **Plán komplexní dopravní obslužnosti v oblasti města BRNA**. Tento plán popisuje dopravní a hospodářskou polohu města, strategii dopravy ve městě a okolí a návrhy modernizace dopravní infrastruktury (již dnes z části realizované díky IDS JMK). V rámci dopravy byly a jsou realizovány ve městě stavby velkého významu – např. městský obchvat s tunely, a následně další – např. přesun vlakového nádraží, Severojižní diametr, rychlostní komunikace R43 vedoucí od Svitav přes Brno k dálnici D1.

Dalšími koncepty jsou: Brno – Zdravé město, Dopravní politika

Další projekty a programy spolupráce: **VITECC** (Vienna Tele Cooperation Centre) – projekt probíhal v letech 1997 – 2001. Spolupracovaly na něm 4 města – Vídeň, Brno, Bratislava, Győr a spolupráce probíhala ve třech rovinách: vytvoření sítě kontaktů mezi odborníky z vybraných oblastí ve všech zúčastněných městech, vytvoření společného informačního systému s využitím internetu, kooperace mezi partnerskými městy na politické úrovni.

Partnerské projekty a spolupráce se zahraničními partnerskými městy Dallas, Kaunas, Leeds, Lipsko, Poznaň, Rennes, St. Pölten, Stuttgart, Utrecht, Vídeň, Voroněž.

EUROCITIES - sdružení velkých evropských měst nad 250 tisíc obyvatel. V současné době má cca 100 členů ze čtrnácti zemí Evropské unie a jedenácti nečlenských evropských zemí. Cílem je zlepšit kvalitu života občanů velkých měst. Město Brno pracuje v komisích sociální, pro hospodářský rozvoj a obnovu měst – EDURC, komise Východ/Západ. Samostatně realizovalo Brno projekt např. grant na zpracování studie Městská kolejová rychlodráha Sever – Jih v Brně.

A další.